

Açlygyň we şokoladyň arasyndaky Afrika

Category: Kitapcy, Maliýe we ykdysadyýet

написано kitapcy | 26 января, 2025

Açlygyň we şokoladyň arasyndaky Afrika AÇLYGYŇ we ŞOKOLADYŇ ARASYNDAKY AFRIKA

Bahalaryň beýle gymmatlamagyna sebäp boljak näme üýtgeşme bolup geçdi?

Şirmaýy kenardaky we Ganadaky uly kakao zawodlary tohuma çykarylýan çykajylaryň öwezini dolup bilmeýämdigi üçin önümçiligi bölekleyin ýa-da tutuşlygyna duruzma kararyny aldy Günbatar Afrikadaky hasyllar önüme bolan talaby garşylamakda ýetersiz bolup galandygy üçin global kakao çigidiniň gytlygynyň hasam ýaramazlaşýan ugrundaky habaryň yzyndan kakaonyň bahasy geçen hepde rekord derejesine çykdy.

Londondaky möhletli iş şertnamalary 10%-e golaý artyp, bir tonnanyň bahasyny 9 müň 500 sterling çemesi gymmatlatdy.

Kakaonyň bahasy geçen ýylam görlüp-eşdilmedik derejede galypdy, ýöne şol wagt bir tonnanyň bahasy 2 müň sterlingden geçmändi.

Bu gymmatlaşyk бүтін дүнýädäki şokolad pudagyna täsirini ýetiripdi, çünki дүнýäniň bu önüme bolan işdäsi şindizem açyk we özüne gönükdirilen talap her ýyl azyndan 2% artýar.

Bu ýurtda bahalaryň beýle gymmatlamagyna sebäp boljak näme üýtgeşme bolup geçdi?

Gysga wagtdaky sebäp, global kakao önümçiliginiň üçden iki bölegini tutýan Gananyň we Şirmaýy kenaryň (Kot'd-Iwuar) şu ýyl ikitaraplaýyn zarba duçar bolmagy.

Iki goňşy bir ýandan agaçlara ýolugan wirus ýokanjy, bir ýandanam ýaramaz howa şertleriniň täsiri bilen iki urgy aldy.

Bular aýratynam дүнýäniň iň uly kakao öndürijisi bolan Şirmaýy kenarda önümçiligiň peselmegine getirdi.

KAKAO,
ÇİKOLATA *ve*
ÇİKOLATALI ÜRÜNLER
BİLİMİ ve TEKNOLOJİSİ

Doç. Dr. Özlem TOKUŞOĞLU

SİDAS

Netijede ýurduň kakao önümçiliginiň dörtdeň bir bölegine

golaýy azaldy.

Emma kakao gytçylygy krizisiniň ýeke-täk sebäbi bu däl, krizis has beteri bu pudaga ýatyrylan maýa goýumlaryň birnäçe ýyllap bozulyp gelinýänliginiň netijesi boldy.

Bu sektora goýumlaryň gowşamagy pudagyň güýçden gaçmagyna, sarsgynlara, aýratynam klimat sarsgynlaryna garşy dözümsiz bolmagyna getirdi.

Bulara birem önümçiligiň diňe bir ýerde, ýagny Günbatar Afrikada alnyp barylmagy-da goşulýar.

Kakao krizisi dünýädäki ekin meýdanlarynyň 60%-ne eýe bolan we bu ýerleri janlandyryp bilme güýjüne eýe barha attýan ýaş ilatyň ýerleşen Afrikadaky oba hojalyk pudagynyň ýagdaýyna diňe bir şaýatdyr.

Afrika şular ýaly artykmaçlyklarynyň bardygyna garamazdan, dünýäniň başdan geçirýän ekerançylyk rewolýusiýasynyň daşynda galdy.

Altmyşynjy ýyllardan başlap kämilleşdirilen täze tohumlaryň we dersleriň ekin meýdanlaryna baryp ýetmeginiň gowulanmagy ýaly bir topar faktor dünýä derejesinde ekerançylyk hasyllylygynyň iki essä çykmagyna ýardam etdi. Mysal üçin şeýle ýagdaý 1965-1995-nji ýyllar aralygynda бүрүнч önümçiligiň iki essä çykmagyna goşant goşdy.

Afrikanyň ekerançylyk problemalary munuň bilenem gutaranok:

Infrastrukturasyň gowşaklygy, uly böleginde syýasy durnuklylygyň ýoklugy, ykdysady sarsgynlara garşy ejizligi birnäçe ekerançy maýadary yklyma maýa goýumlaryny goýmakdan saklaýar.

Hiç bir kompaniýa töweregi demirýol, gara ýol, hatda ogurlyga garşy logistiki ýollar bilen gurşalmadyk ekin meýdanlaryna maýa goýumlaryny goýasy gelmeýär.

Şonuň üçinem Afrika häzirem ýokary tejribä ýa-da önümçiliklerini artdyrmak üçin ýeterlik çeşmelere eýe däl ownuk telekeçilere bagly.

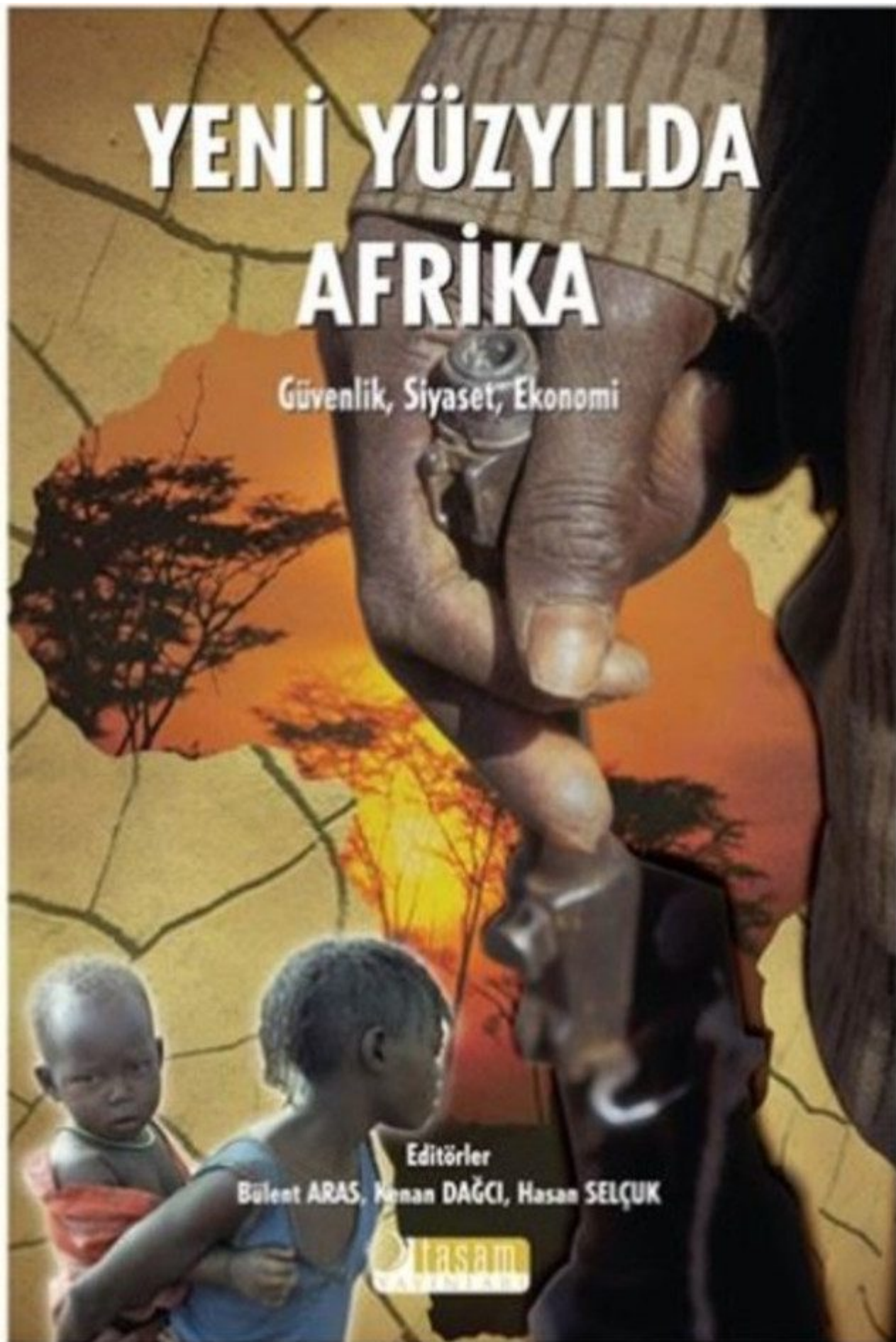
Köp sanly ekin meýdanynda eýýäm otuz ýaşdan geçen agaçlardan hasyl alynýar we täze agaç nahallary oturdylmaýar.

Munuň bir sebäbi-de, birnäçe ýurtlarda ekin meýdanlarynyň häzirem tire-taýpa kethudalarynyň eýeçiliginde bolmagydyr.

Ýene bir sebäbi bolsa üpjünçiligiň pesligi sebäpli banklardan maddy kömek alyp bilmeýändikleri.

YENİ YÜZYILDA AFRİKA

Güvenlik, Siyaset, Ekonomi

Editörler

Bülent ARAS, Nenan DAĞCI, Hasan SELÇUK

İSAM
YAYINLARI

Meýilnamalaşdyrys derejesinde Afrika yklymy ekerançylyk

meýilnamalaşdyryşdan doly diýen ýaly mahrum.

Käbir afrika ýurtlarynyň aýry-aýry eden işleriniň daşynda yklym ýerleriniň kartasy ýok we önümçilik meýilnamasy doly ýok diýen ýaly. Ýagny birnäçe daýhan hasylyny satmaga bazar bardygyny-ýokdugyny öwrenmezden ýetişdirýär.

Mundan on ýyl öň afrikaly daýhanlara paýlanan ýokary hasylly kartoşka tohumy munuň aýdyň subutnamasydyr.

Daýhanlaryň gereginden artyk kartoşkasyny satmaga ýeri ýokdy, şonuň üçin bahalar peseldi we ekin meýdanlaryndaky hasyl entek ýygylmanka çüýräp galdy.

Kakao bahalaryndaky artys Afrikada ekerançylyk pudagynyň gowşaklygynyň we baý gorlara eýe bu materigiň yzygiderli gytçylyklara uçramagyna sebäp bolan ekerançylyk pudagyna ünssüzligiň alamatydyr.

Bu ýerdäki ironiýa şunda: häli-häzirlerem Günbat kolonializminiň netijelerinden ejir çekýän materigiň ýaşaýjylaryna duýulýan nebsiagyryjylykly duýgudan zyýada şokolada bolan alaçsyz mätäçligiň dünýäni Afrikadaky bu möhim pudak bilen gyzyklanmaga iterip biljekligidir.

Häzirki wagtda Afrikanyň Latyn Amerikada we Aziýada bolup geçenlere meňzeş giň gurşawly ekerançylyk üýtgeşmesine zerurlyk duýýar we bu üýtgeşme üçin hökümetler derejesinde umumy tagallanyň görkezilmegi gerek.

Belli bir sebitde ýa-da belli bir ýurtda öňe saýlanyp biljek girdeji maksady bolmadyk guramalaryň tagallalar ýa-da pudaga gönükdirilen giň gerimli işlere eýe däl ýekebara edilen işler hiç hili peýda bermeýär.

Afrikada ekerançylyk pudagynyň gowulanmagy we aýaga galmagy bu materigi bütün dünýäniň azyk torbasyna öwürüp biler.

Abdylla RADDADI,

Saud Arabystanly derňeýji žurnalist, ykdysady hünärmen.

Sişenbe, 23.04.2024 ý. Maliýe we ykdysadyýet